

15. aastakäik.

Üksik number 12 k p.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisega aastas 5 r. 50 l.,
6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest
2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäev.

Toimetus ja tallaus:

Tallinnas, Harju ja Riieliku nuike nurgal nr. 46/15.

„Leaduse“ raamatulaupluses.

Adress Vene keeles küt- kut ja rahakirjadele: r. Ревель.
Журналъ „Мейе Марсь“.

! Tarvitamata jäänud lühemad käsitirjad hävitatakse ära, kui tagastamisega märtsi juurde istatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielikult aadress ja nimi peal olema. Aadressi muutmise eest 10 kop. ja vana aadressi number üles anda.

Nr. 74.

Laupäeval, 16. (29.) jaanuaril 1916.

Nr. 74.

Inglise sõjalatfaretis.

„Meie Matsi“

tellimiste vastuvõtmine 1916.a.peale vältab edasi.

Tellimistega palume rutata, muidu võivad hilisemad
tellijad esimestest numbritest ilma jääda.

II. aastakäik

Rahva tähtsamat

1916. aasta peale on ilmunud. Hind 5 l. Saada igas
raamatulaupluses. Pealadu „Leadus“ Tallinnas.

Safuja

Ruhmäng luues pildis 13. aastajast, Ed. Bornhöhe selle-
sama nimelise jutustuse ainetel A. Trilljärw. Hind 1 rub.

Bahemalt poolt paremale poole, alt peale I. rida: A. Põld, J. Mägi. II. rida: A. Triffel, A. Riisfel. III. rida: J. Lubimowski, E. Erm. Kõik tegewas sõjaväes.

Dige pärija.

Charles Edward Price roman.

Esimene peatükk.

"Ara parem sellega ratsuta, see on liiga metsik loom," ütles maandunik Gillsland, kuna ta mõisa aia wägewa posti najale toetas ja oma devoja asjata pilkumist waatles, kes noore tulise hobuse selga tahtis saada, seda tallipois ainult suure waewaga ratsutiteist suutis kinni hoida.

"Aga ta on ka tore loom," wastas depeog, uut katset tehes, sadulasse saada.

"Seda ta on, aga sellest hoolimata müütkin ma tema sinu asemel maha."

Wiimats läts noorelmehele õnnets sadulasse saada. "Lahti lasta!" hüüdis ta tallipoisile, ja waewalt olid need sõnad tema huultelt langenud, kui hobune ja ratsanik tulises kihutamises maanteed mööda edasi lendasid.

"Annaks Jumal, et mister Robert terve nahaga tagasi tuleks," tähendas tallipois murelikult.

"See on ka minu soow," wastas maandunik ja lühas, pillka sõõmu oma puupitubust tõmmates, järelmõttlikult juurde: "Sa tahab seda looma taltsutada, kas wõi murrab tal kõik lundid! Otselkui tema isa, ilka peaga seinast läbi tungida.

Alice (loe: Aliis) ei ole ka palju parem, ei temal ega tema wenna! pole vähematti jarnaduist emaga."

Noormees pidi terve oma ratsutamisekunstiga abiks wõtma, et ennaft sadulas hoida. Metsshaldjas, nii oli hobuse nimi, ajas enese püsti, kõi eest ja tagant ülesse ja taganes wiimats kibuwitsa pöösasse. Aga kui ta nägi, et tal wõimata oli oma koormat maha wisata, kihutas ta meeletu kiirusega maanteed mööda alla.

"Sealt tuleb mister Robert, ta ratsutab Metsshaldjaga, selle põrguhobusega, kes paari päewa eest istandniku Brooksi selfast maha wiskas," ütles üks tööline, kes kahe teisega tee ääres seisis.

"Waadake aga, kuidas see hobune joosta wõib, nüüd on nad juba silla juures."

Selsamal filmapilgul aga karjatas see mees ka juba waljuste. Hobune oli, keft silba jõudes, äkki üles karanud ja ratsaniku maha wisanud. Noormees lendas täie hooga üle hobuse pea alla jügarawasse kuristikku, mille üle see siid läis.

"Sa Jumal, seda õnnetust, kui noorherra nüüd surunud on!" hüüdis tööline, keegi wanem mees, siis jooksis ta mõlemi seltsimehega õnnetusekoha poole.

Nad ronisid kuristiku äkilistest kallastest alla, ja alla jõudes, leidsid nad kiwipinna pealt endi nooreherra teha liikumata lamawat; nähtawaste oli ta selgroo murdnud. Kuna üks nendest õnnetu juurde jäi, jooksid tats teist kanderuami järele. Et nad muud sündsamat ei leidnud, tõstsid nad ilhe aida ulke hingedelt, panid Robert Tremonti selle lihwa kanderuami peale ja kandsid ta koju poole. Jack Middleton, see tööline, kes õnnetu kõigepealt leidnud oli, läks Haltoni mõisa, et mister Tremontile sündmusest teatada, kuna teine alewiku ainjat arsti tooma läts.

Wahepeal oli Middleton herrastemajani jõudnud. Bromfield, elupõline duumeister, tegi tal ulke lahti.

"Ma pean kohe herraga kokku saama," ütles Middleton hingeldades, "õnnetus on juhtunud."

"Misjugu õnnetus?"

"Noorherra kukkus silla peal kuristikku — Metsshaldja selfast."

"Mis te ütlete, mees?" kostis selsamal filmapilgul jügaraw hää! tema selfa taga. See oli Robert Tremont, Haltoni omanik.

"Noorherra —" kogeles Middleton.

"Astuge sisse!" käsks Tremont.

Mütsi peast wõttes, sammus mees mööda waibaga kaetud koda kabinetti.

"Nüüd jutustage mulle kõik, mis te teate," ütles wana herra, oma tarxi, halla filmi läbitungiwa waatega tööilse näol wiibida lastes.

Kogelega häälega kirjeldas Middleton õnnetust. Tremont kuulas pealt, ilma et filmalaogagi oleks tuffatanud, tema nägu oli kui kiwinenud, ainult tema tugewa rinna mõõnamine kõneles sellest tormist, mis tema sees möllas.

Lähemal filmapilgul kisti üks lahti, ja noor waewalt kahekümne aastane, walgetwerd neiu tormas tuppa.

"Mis ma praegu kuulen, isa?" küsis ta segase näoga. "Metsshaldjas on Roberti maha wisanud? Oh, ittle isa, sai ta palju wiga?" lühas ta pisarfilmil juurde.

Middleton seisis wahepeal, mütsi kohmetult käes weeretades, ulke ääres. Tema pilk ekks atrnast wälja. "Sealt toowad nad nooreherra," ütles ta tasase häälega.

Rastel sammul lahkus Tremont toast.

Mõisa suured tiwuffed tehti laiali lahti, ja Haltoni mõisa pärija jõudis wiimast korda oma isakoju. Pikkamisi liikus kurb rong selle toa poole, mis seni nooreherra eluruumiks oli olnud. Seal asendati ta woodi peale. Kuulsudes wajus Alice, tema õde, woodi äärde põlwili ja peitis oma kuldloklilise pea patjadesse, kuna Tremont, käed wahele üle rinna, tema kõrwal seisis, tardunud pilk poja waikse lahmatu näo peal. Wana herca oli alguseft peale farm mees olnud, ja ifegi sellel hirmsal filmapilgul, kus surm temalt ta ainja poja ja pärija riisus, ei pidanud ta mehifets ta kõigewähematti liigutust näidata.

Tasa lahkusid mehed, kes õnnetu toonud, warweotste peal liitudes, mõisast. Seel trehwassid nad arstiga wasta

misi, kes oma wälise trostaga Haltoni poole kihutas, nii ruttu kui trosta ette ratendatud rammus ruum jooksta suutis.

Suruplatstil seifid alewiku elanikud tihedas saltas koos; sõnum õnnetusest oli walgustirufel laiali lagunenud.

"Sealt tuleb Middleton teistega Haltoni mõisast togasil" hüüdis keegi wana mees. "On weel lootust, et mister Robert elusse jääb?" küsis ta küsides juurde.

Middleton raputas pead. "Waewalt küll," ütles ta ohates, "aga kus elu on, seal on weel lootust."

"Wanale herrale on see raskeks hoobits," tähendas keegi teine rahwa seas.

"Seda küll," wastas wana mees tõsiselt. "Tremont armab muidugi, et saatus etkinud on, sest tal on algusest peale ainult õnne olnud."

"Kui ta nii wäsimata tööline poleks olnud, ei oleks temal oma õnne ja midagi kasu olnud, ja peale selle on tal rohkem mõistust kui meil kõigil kolku," lausus üks aastate koormast kängu wajunud, hõbewalgete juustega mäekaewaja.

"Roh, kas see ei ole õnn, kui inimesel nii tark pea on?" andis endine kõneleja wastu. "Mina jään oma usu juurde, et kõik ainult õnne on tulnud, kuigi teised minu arwamisega päri ei ole."

Mõtelge ometi — Robert Tremont sündis mäekaewaja õnnis, tema wanemad olid just niisama waesed inimesed kui meie. Kas ei pea seal ütlema, et tal erakorraliselt õnne on olnud?"

"Wana herra nägi nii wälja, nagu ei suudaks ta ilalgi sellest hoobits paraneda," segas ennast üks nendest meestest, kes õnnetut kandnud, jutu sekka, "ja miss Alice oli nii walge näoga, et ma iga filmapill kartsin teda minestusesse langemat."

"Sellest waesest preilist on mul südamest kahju, ja wana herra rahast kah," ümises wana mäekaewaja. "Teie kõnele õnne, jattas ta, ümberseisjate poole pöörates, "aga Robert Tremont on seda õnne ka ära teeninud. Juba kaheksikümne aastase poisina läks ta alla mäekaewandusesse ja ei ole mitte üht päewa ära raiskanud, töötamine oli temale aina rõõmuks. Juba sel ajal oli ta eeskujuks igas asjas teistele, korralik ja kokkühoidlik; kuna teised noored mehed oma raha õlle ja sigarite peale ära raiskasid, jõi ta wett. Ta ei hoidnud aga mitte ainult kolku, waid ostas ka kokkühoiditud raha kasulikult käima panna; temal oli annet kõiksugu asju, olgu nad mis tahes, osta ja siis kasuga ebafi müüa, nii et tal lühikese ajaga ilus summa koos oli."

Siis tuli see aeg, kus kuulujutud igalpool laiali läksid, et fökaewandus lähemal ajal sütepuuduse pärast seisma jäetaks, ja mister Skipton, tolleaegne fökaewanduse omanik, pani juba kuulutused lehte, et kaewanduse maha müüa tahab. Aga ei leidnud ühtegi ostjat, kes nii hea meelega õnge oleks tahtnud hakata," küsis wanamees lühikese naeratamisega juurde. "Roh, mis ma pean nüüd üttelema — Tremont, kes sel ajal teine asjaajaja oli, pakkus temale kaks tubat naela ühetordiget fissemaksu ja peale selle poole puhtakajust kahekümne aasta jooksul. Wana Skipton oli sellega nõus, ja waewalt et ta ustus, et tunagi Tremonti käest rohkem saab kui see kaks tubat naela. Kes oli aga rohkem imestanud kui tema, kui fökaewanduse uus omanik tööd teiest otjast alustada lasi, ja selgus, et see sütepuu, mille ta nüüd kätte saanud, palju rikkalikum oli kui see, mille tallal Skipton seni töötada lastnud. Tremont oli seda enesestki mõista kõik enne otmist juba teadnud. Kahelja aastat hiljem suri wana Skipton, ja kuna tal ei lasti ega su-

Ratfawägi ülemate ootel.

gulasti järele jäämas polnud, nii siis täieste ükfinda maa peale jäänud oli, püüandis ta oma osa fökaewandusest nii kui ka Haltoni mõisa kõigi maadega oma noorele osanikule, kes aasta hiljem miss Gilslandi Streetford-Gallest omale naifeks kostis. Mõid oli ta ühe hoobiga rikas mees, siiski suurendas ta oma warandust weel selle läbi, et tinakaewanduse ja kiwimurru juurde ostis."

"Juba kord ennemalt jättis teda õnn maha, kui ta oma proua maha matma pidi," tähendas keegi temale waele.

"Päris õige," lausus wanamees, "aga naine ei olnud tal kaugelki nii tallis kui poeg."

Sel filmapilgul tuli keegi naisterahwas maanteed mööda jooksta.

"Lipp herrastemaja katusel on poolemast lastud," selletas ta hingeldades.

Pühalikult wõtsid kõik mehed mütsid peast, igaltpoolt kostsid kahetsuse ja kaastundmuse hüüded: "Waene mister Robert, nii noor alles ja pidi juba jurema!"

Teine peatükk.

Poolaastat oli nooreherra Robert Tremonti matustest mööda läinud.

Haltoni omanik istus oma kabinetis, tema wastas, teinepool kirjutuslauda, kahwatu walgetwerd neiu sügawas leinas, tema tütar Alice. Ta heitis küsiva, peaaegu kohmetu pilgu oma isa peale, sest see oli esimene kord, et ta teda oma kabinetis tulla lasi, mis tema pühimaks paigaks oli ja kuhu muidu kellegi naisterahwa jalga ei pääsenud.

Mäekaewanduse omanik oli wiimasel ajal tubliste wanemaks läinud, tema juuksed olid peaaegu hõbewalged, ja tema kortsus näojoontelt kõneles warjatud mure.

Ta lasti enese seljatile tooli peale ja silmitses filmapilgu oma tütar tihedate kulmude alt.

"Sinu wenna surma läbi olen ma nüüd ilma otsekõhese pärijata," algas ta oma karedal, lühikell wiisil.

"Sah, kahjuks," wastas Alice taha, sest et ta muud midagi wastata ei mõistnud. Isa heitis ta peale weidra mõru pilgu.

"Mis sinule loomulik näitab olewat, on minule raste õnnetus, mis selle läbi weel suuremaks kaswab, et sina mul tütarlaps oled, selle asemel et pois olla."

Alice ajas enese toolil sirgele. "Mina ei wõi ju ometi midagi sinna parata, et tütarlaps olen; mul enesel oleks ka palju armsam, kui pois oleksin."

"Muidugi ei või sa midagi selle vastu," rahustas teda isa, "aga sellest hoolimata on see mulle õnnetus, sest et mul nüüd enam suguvõsa alahoidjat pole."

Noor neiu raputas imestades pead. "Mina olen ju sul itka veel pärijaks?"

Wanaherra naeris järsult, lühidalt, siis lõi ta käega ägedalt kirjutuslaua peale, nii et paar paberit üles kerkisid.

"Mis sa küll ei mõtle, laps? Arwad sa, et ma iseene-sele terve eluaja nagu neegriori töötanud, raha raha peale kuhjanud ja ennaft kõrgele ja lugupidamisega tõstnud olen? Ei, ma tahtsin mõjuda suguvõsa põhjendajaks olla. Minu Robert pidi lord parlamendi saadikuks saama, tähtsaks meheks tõusma; annet tal selleks oli, sest ta oli tark ja auahne, ja väljaspool iga kahtlusest seisis, et ta ühel päeval mõisnikuseisusele tõstatatse — sir Robert Tremont!"

See oli kõik mul juba nii ilujaste walmis kawatsetud," jatkas ta sügawa ohkamisega edasi, "et minust veel kaua aega peale minu surma kui perekonna põhjendajast kõneldud oleks. Aga saatus on seda teistki tahtnud."

Nüüd tuletasin omal meelde, et minu ainsamal õel üks poeg oli, ja ma tegin otjusiks, teda pärijaks määrata. Minu õde oli minust märksa noorem ja elas minu isa juures Coenderis, wäikeses alevis Cumberlandis, kus minu wanemad sündinud olid. Kui minu õde kahekümne aasta-seks sai, läks ta Londonisse tootidrukuts ja läks seal peale wanemate surma kellegile Robert Jonesile mehele, sel korral oli ta kaskümmend kaheksa aastat wana.

Ma saatsin tale pulmadeks kaskümmend naela ja oma kõigeparemad soowid; isiklikult aga ei ole ma teda ilagi waatamas käinud, sel põhjusel, et ma tema mehega midagi tegemist teha ei taha. Nasta hiljem kirjutas õde mulle, et tal poeg sündinud, kellele ta Robert nimeks pannud. Sellest saadik ei ole mina temast midagi kuulnud.

Kui ma nüüd oma ainja poja surma läbi kaotasin, tuli mul minu depoeg meelde, ja umbes kuu aja eest lasksin oma adwokatid Powellit läbi kõigis suuremates Inglismaa lehtedes kuulutada, et Robert Jones, Robert Tremonti depoeg, enesest teataks, kõiki oma isikutunnistusi ette panues.

Ei wältanud ka kaua kui otistu adwokatid kantseleisse ilmus ja oma paberid ette näitas, milledest selgus, et ta minu depoeg on. Homme tuleb ta meile."

Noor neiu oli isa sõnu kaswawa imestusega kuulnud. "Homme tuleb ta siia?" kordas ta, nagu poleks ta dieti kuulnud.

"Ja muidugi, ja ta jääb siia elama, jääb perekonna liikmeks, pärib selle seltskondliku seisukoha, mis sinu wennal oli, lühidalt — saab minu pärijaks."

"D!" oli kõik, mis Alice wastas. Tema näojoontele kerkis tume puna. Ta oli täis tuska selle üle, et nüüd keegi wõõras, kuigi see ta sugulane oli, äkki ilma pikema jututa nende perekonda tungib, et seda kohta omale wõtta, mis ainult tema wenna kohane oli.

"Sa ei tarwiise ühti nii haawatud nägu teha, Alice! noomis Tremont teda. "Sa pead enesese ju ise ütlemata, et sina naisterahwana peale minu surma ometi minu äri edasi ajada ei saa. Teatud mõõdul pärib sa nii kui nii ju kõik, sest mul on nõu find oma depojale naieks anda."

"Aga, isa!" kiljatas Alice, toolilt üles tõustes. "Mõh? Sa oled mind ometi mõistnud?" torises Tremont, omal käega läbi walge lafa libistades. "Ma arwan küllalt selgeste kõnelenud olewat!"

Õpimata fiibe naeratus lendas üle Alice kahwatanud näo. "Sgatahes," wastas ta, "sina oled küllalt selgeste kõnelenud, isa. Aga see tuli mulle piut ootamata, et sa mind kellegile mehele naieks tahad panna, kellest ma kõige-wähemasti ei tea ja kes mulle täielikult tundmata on. Ta võib alaltult mõtleja, põlgusewäärt inimene, jah, ifegi kurjategija olla!"

Tremont raputas pahaselt oma suurt pead. "Ara räägi ometi põhjendamata asju, Alice!" ütles ta terawalt. "Ta on ometi minu depoeg, nit siis ausate wanemate laps. Pealegi kirjutab Powell mulle, et ta hästi kaswataud noor-meeks olewat, peenikeste kombetega ja meeldiwa wälimusega. Mina olen seda omale kord ette wõtnud, et sina minu depoja naieks saad, ja selle juurde see jääb."

Wahwaste wõitles Alice filmi tungiwatele pisaratele wastu. Ta tõusis püsti ja heitis hästi kujunenud pea kul-lasje, igas asjas Tremont — paendumata, kangekaelne kuni äärmuleni.

"Üht asja ei ole sa fiin juures mitte arwesse wõt-nud, isa," hüüdis ta, kuna tagasihoidud ärewus tema leegit-jewaist filmadest ja wärisewast häälest kõlas, "nimelt, et minul minu oma tahtmine on! Kui sa arwad, et ma est-mehele paremale lähen, keda minule kaela siduda tahad, siis eksiid sa rängaste. Selle jaoks tunnen ma enese ometi liiga hea olewat."

Ta rind tõusis ja wajus tormilikult, ja õrnad walged sõrmed rebisid kallihinnalise pitsidest tasturätku, mida ta peos hoidis, räbalateks. Siis astus ta ukse poole, ilma et ainjatti pilku isa peale oleks heitnud.

"Alice!" hüüdis wanaherra pörutawa häälega.

"Ei," andis tütar lühidalt ja waljult tagasi, ja raskelt langes uks tema järel lukku.

"Küll ma sinu kangekaelsuse juba murrann," miirises Tremont tumeda näoga. "See oleks esimene kord, kus keegi naisterahwas minu plaanidest peaks julgema kriipsu läbi tõmmata." —

(Järgneb)

Distipliini nimel.

"Jah, teil on õigus, ettewaatamatus on kuritegu," ütles polkownik Brend, ning pühkis wäga õjawaste käefel-jaga higi otsaesiselt; sest Afrika päikene on kuum, ning sõja-käitidel on wäga raske suurt tasturätkute tagawara liigi kanda. Sellel ajal filmapilgul waatas ta polgu waimulikku selja poole, kes kummuli keeratud ämbri pealt üles tõusis, mis temel tooli aset täitis, ja pärismaalaste urfikust lahkus.

"Teiseks hädaks on — naieid," jatkas polkownik, nagu kõitide ohwitseritega rääkides, keda tema "korterit" ainus tuba täis oli. "Aga siiski olen ma kindel, et meie seast ükski, mu herrad, praegusel ajal buuride iludustega armumängu mängima ei hakka: meil on juba ilma selletagi waewa kül-lalt. "Delge," küsis ta ootamatalt ärritud tooniga, "kas ei wõiks keegi mulle kuut tuletikku anda?"

Warsti läksid ohwitserid laagrises laiali, üks wanematest ohwitseritest läks alles hiljuti kapteniks tõstetud Richard Brendi juurde, lükkas küünarnukiga sellele külge ja ütles naljatades:

"Loodan, armas noor sõber, et sa sellest õpetust wõtsid?"

"Ah, see isa!" urises kapten Brend.

"Misjufusest iast sa räägid, waimulikust wõi lihasest iast?"

"Ä tee ennaft tolaks, Bill. Polkownikul on alati õigus, waimulikul isal keeraks ma kaela heameelega kõweraks."

"Ole hea. Selles asjas ma find ei tatista. Aga siiski soowitan ma hoiatust tähele panna. Kudas selle õrnakele nimi jälle oli? Na umbes Salli laadiliselt kõlas itka?"

"Sanna."

"Siis jäta ta kus see ja teine, ning oota seni, kuni Ingliise Salli leiad. Buuri Sannad pole meite jaoks. Pol-kownikul on õigus."

"Kordan sulle, polkownikul on alati õigus, aga sinul õõkullil — wõrmitäitjal, mitte kunagi. Bill, ma ei mõtle seda neit ära wõtta, meie praeguses hädaohitlikus seisuforras oleks meeletus naie wõtmise peale mõelda, nüüdsel ajal oleks ka Sanna kohta autu tema kätt paluda, aga"

"Sul on õigus, wõlde, et meie kardetawas seisuforras oleme," ütles Billi mõtetes; "iseäranis kardetaw nurr on see, kus meie praegu paika peame. Ma olen ifeenefes kindel, et buurid meid kui wõruga ümbrisewad. Mispärast meie siia tulime, kust meie ei kellegiga läbi käta ei saa, teab ainult Jumal ja peale seda veel keegi tuda kindral peakorterist. Ma wõin selle peale wanduda, et see polkownikul teadmata on." Ta waitis, sest et sellel filmapilgul Richardi juurde käskjalg tuli, kes enda kulunud saapakontsude jäänustega plõskutas ja õjawalt kaptenile au andis.

"Polkownik käskis teid filmapilk enda juurde paluda, herra!"

Inglise sõjalatsaretis.

Inglise väesalga komander istus punutud pilliroost korvi peal laua taga, viimane oli mitmetest niisamafugustest korvidest kokku pandud. Urtsitu sawipõranda peal wedeles suur hulk poolpõlenud tuletikka, aga wanaaegne piip, mis wana Brendi hallide wurrude wahelt wälja paistis, oli ikka weel wäljasuhtetamata. Ta poeg astus tuppa, andis au ja waatas lasti peale, mida küllaliste jaoks tooliks tarwitati, aga ei saanud käsku istuda.

"Richard, siin on mitmed dokumendid, mida Wilsbergi kindrali kätte peab wiima. Ma ei oleks kindel sellest wälja walinud, aga adjutant ütles, et sinu kord olla kardetawat ülesannet täita ja sellepärast sõidad sina."

"Ma loodan, sir, et teie mind mitte sellepärast tähtsate ülesannete täitmisest tagasi ei hoia, et ma teie poeg olen?"

"Ei. Ja ma ei mõelnud mitte „selle“ üle. Minu sõnad, buuri neiupe lipitsemisest, käisid peaaegselt sinu kohta. Digus, ja oled noor, aga mispärast ja ei võiks neid armulugusi jätta?"

"Ma ei tee kunagi midagi, mis teid ehk mind alandada võiks, sir," wastas poeg.

Polkownik ohlas sügawalt.

"Nii, waat' paberid on siin. Ruhu ja nad paned? Ei, ära tasu pane. Sind wõidakse ära tappa ja läbi otsida. Oh, waat, müstwoodri wahel. Tore! Nüüd, jälleägemiseni, ja sõida."

Richard oli osaw ratsutaja, tema Argentina hobune oli kuulnud oma jõu ja tulijuse poolest, aga tee oli pikk. Ratsanik ja ta hobune wälisid ära, ning sellepärast, dokumenta suure wäe komanderi kätte andes, lootis Brend, et teda puhata lubatakse. Aga asjata. Raudne Inglise wägede illemjuhataja Afrikas tahtis, et sõda energialaselt peetaks. Tema ei hoolinud endast ega teistest, ning, teadaannet ära lugedes, ütles ta:

"Tore, teie polkownik on tark mees!" Ta teadis, et tema ees polkowniku poeg oli, aga ta ei teinud sellest wälja, nagu kõigist mitteametlikult asjust. "Minu plaan lähed kui määritud. Kui mingit wahetuhtumist ei tule," ta filmad wälkustid. "Mina ei anna hooletusele armu! — Delaposti komandol tuleb tööd. Istuge ja oodake."

Ulem pööras laua poole, kirjutas pikkamööda mõned read; waatas kaardi peale, tähendas midagi oma raamatuse, luges siis hoolega, mis kirjutatud oli, pani kirja ümbriku sisse, pitteris kinni ja andis kapten Brendi kätte.

"Nüüd sõitke tagasi. Ma ei wõi teile puhkarand hooft anda, sest et meil laagris midagi sellefarnast ei ole, ja kui ma neid saata palun, siis saan ma ainult tütusi."

Teie asemel kedagit teist saata on ka mõtteta, sest teie olete ainuke ohwitser, kes teed polkowniku laagrisse tunneb. Beikte endi wäsimus tastuse, nii ehk na sundige kurnatud hooft liikuma ja minge endi wäeosa juurde tagasi. Nägemiseni!"

* * *

Wõileiwad härjalihaga, weepudel teega, see oli kõik, mis Richard Wilsbergist lahtudes teemoonaks ligi wõttis. Buuride salk kes mõnituhat sammu Inglis eelwäe salkadest eemal peidus oli, nägi Richardit ja hakkas tema peale kuulisi siikilama; siiski läks kaptenil õnnel sellest kardetawat kohast terve nahaga pääseda, aga warsti komistas wäsinud argentinlane üks kord, teine kord . . . Richard hüppas hooft seljast maha ja hakkas teda ratsaidpidi enese järele talutama.

Richardil oli peniform käidud; nüüd ei talutanud, waid tiris hooft ratsaidpidi enese järele; wiimaks wälis äraetud loom hoopis ära, komistas, kukkus maha ja jäigi lamama.

Brend kirus raudset inimest, kes teda nii kähki tagasi saatis, waatas tolmuses maastikus ringi ning nägi sinist suitsu, mis lähe künta kohalt üles tõusis.

Richard wilistas ja ütles mõttes: „Sanna rääkis mulle, et tema wanamehel siin ümbruses kusagil talu pidada olema. Aga ma ei tea küll mitte, kas papa krebsist mulle äia saab wõi mitte, aga tahes wõi tahtmata, hobuse peab ta mulle andma, kui temal aga sarnast looma siin juhtub olema. Ja kui sina, waene loom, sadulat tанда ei jõua, siis täidan mina sinu kohusi. Dota, kuni ma sadula ja waljad ära wõtan.“

Waewaga sammus Richard edasi, kõile hobuseriistu selgas tassides; pooltunni pärast hakkas wõsastiku wahelt maja paistma. Brend ei astunud lohe wõsastikust lagedale, teades, et selles Afrika osas buurid äkitselt sinna ilmuwad, kuhu keegi neid oodata ei teadnud, ja heameelega wõsinud ohwitseri kallale tungisid. Aga pill madal maja, koristamata küünid ja kahwite urtsitud praadisid sügawas rahus tulijete päikese kiirte all.

Majast astus noor naisterahwas wälja; Richardi süda löi seisatama, siis hakkas ta aga kahelordse hooga põskuma.

„Sanna on jälle uueste selle toore wanamehe majas, aga ta ometi ütles mulle, et ta ennem sureb, kui isa juurde läheb. Ma pean järele kuulama, kuidas see tulnud on, ma lähen tema juurde, waatamata mu isa epistlite ja hoiatuste peale.“ King ta sammus maja poole.

Tähendame, et Krebsi arwates haridus ta tütre, Sanna, hoopis ära rikkunud oli. Tema, nagu paljud teisedki wana aja buurid, arwas, et piibel, tubakas ja mauferipiisid kõidest raskustest, mis Afrikas ette wõiwad tulla, toredaste jaгу aitawad saada. Tema õnnis naine heitis kõigis oma käskija ja isanda meelewilla alla, aga enne surma wõttis mehe käest sõna, et see tütre Raptouni kooli saadab. Waene naisterahwas kujutas enesele ette, et koolis tema tüdruku ainult forawalt piiblit lugema õpetatakse, ja see pidi, nagu temale näis, ta tütrele teises ilmas suureks kasuts olema. Sanna ise ei osanud otustada: teda kästi sõita, ja ta sõitiski. Mitu aastat pärast hakkas wana haputaigen temas kaduma. Ta mõistus laienes, kitsad waated, ühekülgisus ja buuride toorus said temale wastumeelseks, ning inglased muutusid tema filmis kõige kaunimaks rahwaks maailmas.

Misuguses meeleolus oli noor neiu siis, kui ta Richardit esimest korda nägi.

Wanamehe waljusid käsusi tähelepanemata jättes, kes nõudis, et Sanna koju tagasi tuleks ja majapidamises töötama hakaks, jäi noor neiu Wilsbergi, adwokadi kontorisse liikirjutajannaks.

Richard esiteles ennast temale õige lihtsalt: ruskaga wirutas ta joobnud pealetükkija firewile, kes wägise neiuile uulitsal ligi tükkis, ja sellest oli küllalt, et Sanna selleaegses meeleolus teda päris kangelaselt pidama hakkas. Ta oli ilus ja ligitõmbaw, ja wõib olla, et järelootsmine külgehakkaw on? Aga olgu mis on — Brend siples kõrwuni armuapaelus; Brendi armulugu oli ta seltsimeestele asjaks, wäeosa waimulikule kurwastuseks, kes naisemehest kaptenist ei armastanud, ning äritas polkownikut.

Nüüd pööras Sanna majasse tagasi.

„Jumal hoia, mis pärast teie siia olete tulnud?“ küsis kõigepealt Richard, teda usse peal trehwates.

„Ja ilmus Wilsbergi, sai teada, kus ma olen, löi mind, wõttis ja wiskas mind reisuwantrisse ja tõi siia. See käis wäga lihtsalt. Aga kuidas teie käsi läib? Kas teie soldatid said liia? Olete teie haawatud? Oh, Richard, olete teie tõeste haawatud?“

Richard kõneles temale, mis oli juhtunud. Ta ei seletanud rutates, waid aegameisi; kõigepealt pani ta sadula maha, lobises tühja-tühja, mis meid ei huwita, ning lõpetas kõige seda jutuga dokumentidest.

Sellel ajal istus aga wana Krebs oma magamisetoas akna all ja toppis tubakalotti tubakast, temal oli nõu tütre juurde minna ja sellele parajat „peapefu“ anda. Wanamees waatas õue peale ja, inglasi nähes, muutis ta oma plaani.

Ta tegi akna praokile ja kuulas wiha pärast warisedes, kuidas noored inimesed armastajate wiisil õrnalt lobisefid,

sellel ajal seletas Richard Sannale, et ta tähtsaid dokumenta wiib, et tema hobune ära on wõstunud ja et temal hädaste teist hobust waja on.

Krebs hakkas hoolega kuulama.

„Aga, kallim, kus kohal dokumendid on?“

„Mütsi woodri wahel, mida sinu kenad käed praegu käes hoiawad. . . Aga kuidas hobusega jääb, mu kallis?“

Krebs astus kähki akna juurest eemale. Ta wiskas raste piibli pörandale, sellega näidata tahtes, et ta praegu pealelõunast uinakust illes ärkanud on, tõusis tooli pealt illes ja astus uksest wälja.

„Sei, Sanna, kes sul seal on?“ küsis ta trepi pealt.

Sanna tutwustas Richardit isale.

„Mis ta tahab?“ küsis ta tütre käest terawalt.

„Kapten Brend tahab hobust saada. Pandina jätaks ta oma hobuse ajemele, kes siit penitorma wõrd maad wõistluse maha on jäänud, ja mõne päewa pärast jälle priske ja wäljapuhkanud on.“ Peale selle pakkus ta weel wana buurile 50 rubla.

„Arwan,“ ütles Krebs toorelt, „kui ma teile hobust teekits, siis wõtaks teie selle ise minult. Meie ei sõdi, meie oleme maapidajad (näis, et ta täislaaditud rewolvori ära oli unustanud, mis temal wõol rippus). „Tähendab, peab teie soowi täitma. Franz! Franz!“

„Kõhe ilmus tuppa sõjaristust noormees, kurja näoga. Temale anti käft hobust tuua.“

„Nüüd, kapten, istuge siin senikaua, kui meie tütrele teie kohwi walmistame ja söögipoolist ottime. Ma wõin ju teie waenlane olla, aga ei taha seda mitte, et naabrid wõisteldada, ma pole teekäijaid wastu wõtnud, kuidas kord ja kohus on.“

Wanamees wiis tütre majasse, seal wõttis ta Sanna õlabeti kinni ja raputas teda nii, et sellel hambad suus paukusid ja káratas sealjuures:

„Kui inglane puhtasse tuppa tuleb, toimetage nii, et ta oma mütsi akna alla laua peale paneb. Waata sinna! Mina peidan ennast kardinale taha ära.“

„Kui alatumaks sa mind pead,“ nuufus Sanna, „seda ei tee ma kunagi!“

Krebs wõttis rewolvori ja läi selle raste päraga tütrele õla peale.

„Nii pea, kui sa wastu tõrgud, lajen ma kõigepealt sinu ja siis tema maha. Ma pean oma lubamist, usu! Wasta siis juba kord!“

„Hea küll,“ wastas Sanna lambunult.

„Waat, nii! Nüüd tee ruttu süüa.“

Kõõli waadates astus Krebs õue peale ja hakkas Brendiga põllutõõst juttu westma.

Wastati lutjus wanamees Richardi tuppa, ise ronis ta lohe oma elutuppa, aga läbi kõõgi, ning peitis ennast paljude eesriiete taha, mis tema magamistoas uft warjasid selle toa poolt, kuhu Richard ja Sanna läksid. Igats juhtumiseks wõttis Krebs ka rewolvori wälja.

Richard istus tooli peale ja wiskas oma mütsi selja taha, tooli alla. Sanna nägi seda, wärin läis temal läbi kehja, aga ta ei liikunud paigast.

Krebs nägi jeda kõile wastas olewast peeglist ära, ning wotas, missal tütre hirmunud filmad uste eesriiete poole waatawad, ning kui see sündis, pööras ta paljutähendawa näoga rewolvori otsa tema poole. Rewolvori ots walgatas kõigest kümnendit sekundi, aga sellest oli küll. Sanna teadis et isa wähemagi südamepiinata Brendi maha põmmutab, kui ta muul teel dokumenti läte ei jaa. Ta tõusis illes, astus õjawaht mütsi peale, tõstis selle pörandalt ülesse, wabandas, raputas tolmumütsi pealt ära ja pani ta akna alla laua peale, nagu kästus oli.

Sellest filmapiigust jäi Sanna mõttesse. Richard püüdis igatewiisi neiu kurbtuje põhjust teada saada ja arwas lõpuks, et tütarlaps tema peatse lahtumise pärast kurb on. Ta tegi tema üle nalja, wõttis siis laua pealt mütsi ja jättis jumalaga. Isa ja tütar saatsid teda.

„Tule nüüd siia,“ ütles Krebs, kui ratsanik juba filmist kadunud oli. „Waatame, misuguseid sõnumeid see tola wedas. Pane mu piibu peale tuld.“

„Tähendab, su tões on?“

„Piip wõi? Maqu näed!“

„Ei, dokumendid!“

„Muidugi; kui poleks olnud, poleks see tola ta elama jäänud. Roh, mis ja wahid? Too tuld.“

Kui ta tagasi tuli, luges buur juba dokumendi.

„Sinu kapten wiis oma komanderile kasi, et see oma wäeosa nii wiiks, et selle läbi meie jõudude teed tatti lõigata. Kui inglased aga oma wana koha peale jääwad, on kõik hea. Tubli, dokumendi pole waja enam edasi jaata,“ ta pigistas paberi kagarasse ning pistis selle puhwetikapi peal olewa tühja kannu sisse. „Teine kord on sellega mõnus piipu põlema panna. Eh! Kõik inglaste toredad plaanid ei tõlba muuks, kui buuridele piibu hakatuseks. Roh, maris, woobis ja magama!“

„Mispärast nii wara, isa! Ma ei taha.“

„Ei taha! Mis see minusse puutub, ei taha! Ma ütlesin: magama!“ Rewolwer walgatas ja selle pära langes raskelt Sanna õlale. Wanamees wiis tütre wägise magamisetuppa, tõukas ta sinna sisse ning pani ta luku taha.

Wanamees läks oma tuppa ja hakkas tänutähets, et asi hästi korda läinud, piiblit lugema.

Richard aga sõitis Krebssi hobusega liirelt traami omade poole. Noor ohwitser ruttas, teades, et kõik see ümbrus karbetaw on; peale selle waewas ta südant, et ta Sanna seltsis tüli aega asjata ära oli wiitnud.

Kord wiijesid ta kuulid üle tema pea, need tuliwad tee äärest wõjastikuist. Brend waatas ümberringi, aga lastjaid ei olnud kusagil näha. Temal oli käsi dokumenta wiia ja mitte wõidelda, sellepärast andis ta buuri hobusele kannuiseid.

Penitooma maad endi laagrist eemal hingas ta juba kergendatult. Aga see penitoom oli waenlase kange walwuse all. Ihus kuul wingus. Brendi hobune kukkus maha, sõitja tah.

Hobune ja ratsanik lamasiid liikumata. Kaks buuri tulid peidust välja ja läksid nende arwates surnud Inglis ohwitseri poole; aga niipea kui nad kuuli jooku kauguseeni olid jõudnud, tõmmutas neid Brend oma rewolwrist ühes teise järele maha. Näid läks kapten jala oma laagrisse ja seisis mõne filmapilgu pärast polkowniku ees.

„Ma tõin kindrali käest wastuse, sir!“

„Tubli, anna siia.“

„Isand halasta! . . .“

Richardi käed warisesid, tema müts pahempidi pöördud woodriga kukkus sawist põrandale peale.

„Sa oled ära kaotanud?“

„Jah, sir!“

„Kudas? Kuhu?“

„Ma ei wõi seda mitte öelda, sir!“

„Pead! Jumala pärast, Richard, saad ja acu, mis see tähendab?“

„Täieste, sir. Ma ei täitnud tähtsat ülesannet ja . . . olen selle eest walms wastust andma.“

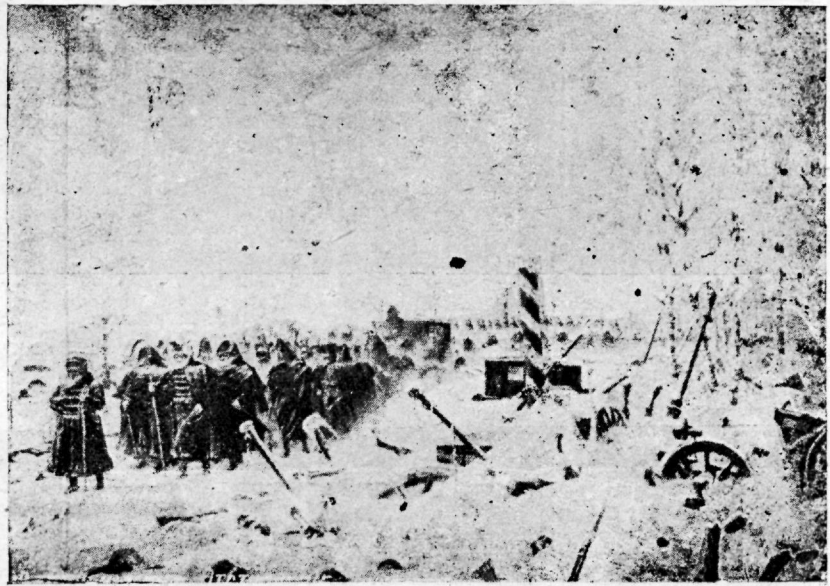
Mõõk wõeti wõõlt ja anti adjutandi kätte. Wiie minut pärast astusid kaks ohwitseri polkowniku urtikust välja ja läksid inestawate soldatite ridade wahelt ohwitserite palatite poole.

„Richard, ja pead kõik ära rääkima, kuidas see juhtus.“ ütles adjutant. „Räägi ruttu, ma lähen ja rahustan polkownikut.“

„Ei ole midagi rääkida.“

„Peab olema, sõber.“

„Sa oled armas seltsimees, Rhodes, aga tead mis? Käitus kurat.“

Esimene Isamaa sõda. Brantsuse sõjawäed põgenewad Wenemaalt. (Wereshtshagini maal.)

„Sind ootab ju sõjakohus, Richard,“ jatkas adjutant wijalt.

„Ma tean seda, tean seda kah, et mind hukka mõistetakse, aga ma ei ütle sõnagi . . . Näid, Jumala pärast, mine rutemine. Sõegi kurjategijal on digus ütsikut ruumi saada ja sinna mitte wõõraid sisse lasta.“

Sõja ajal käib kõik ruttu. Pooletunni pärast oli sõjakohus koos. Süüdistaja, wastu enda tahtmist selle ameti peale määratud, hallipeaga wanem major täitis wastu tahtmist oma ametikohust ja küsis lõpuks, kas kaebelune ennast süüdlaseks tunnustab wõi ei.

„Olen süüdlane,“ wastas Richard. Adwokadiks oli Richardi parem sõber määratud. See tähendas kohtule, et temal, kui kaitsejal, pole wõimalust antud kaebelusega nelja filma all olla, ja nii ei wõi ta mitte teada, eht on wast kaebelusel pehmendawaid põhjuseid enese kaitseks ette tuua.

„Süüdi pehmendawaid põhjuseid ei ole mul mitte,“ wastas Richard otsustawalt.

„Aga kui meile aega antakse läbi rääkida ja järele mõtelda, siis seletame meie ära, mida moodi paberid kaduma läksid,“ jatkas kaitseja.

„Ei, ütles Richard. „Ma ütlesin wiimase sõna!“

„Wiimase?“ ütles polkownik paluwa häälega. „Palun kaebelust weel kord hästi järele mõtelda . . .“

Tänan, sir, aga minul ei ole enam midagi öelda.“ Polkowniku hall pea langes norgu; aga üleilmliku jõuga hoidis ta ennast rahul. Süüdlane wiidi ära. Algas otsufetegemine. Ihus oli tehtud, süüdlane toodi uueste ette. Kohus tõusis üles ja polkownik Brend, kui esimees, luges walju ja selge häälega otsuse ette:

„Surma nuhtlus . . . Kõidu ajal lastakse teid maha!“

Richard wõpatas, aga astus kindlal sammul wahtide wahel kohtuast wälja.

Seisukorra koledusest rabatud ohwitserid läksid laagrit mööda laiali, hall major pigistas sõnata kaastundmuses polkowniku õla. Ja järsku kukkus wana sõjamees Brend kui niidetult üle kohtulaua kummuli. „Armas Jumal, mu Jumal!“ nuuksus ta, „anna mulle ennem koitu surma! . . .“

Oma magamisetuppa luku taha pandud Sanna katkus igatepidi wabadusesse pääseda. Ta rõhus ukse peale, piiblit

Martin Hirsch,
koigist. Lipnikuna
tegewas sõjaväes.

J. Schanrup,
karulast.
Tegewas sõjaväes.

Peeter Peterberg,
Värnumaalt. Sõja algusest
ratslaste vastu võitlemas.

Lõnis Tilkmann,
Saapsalu te
Seadmata kadunud.

Jagup Hansmann,
Saapsalu te. P. all haav.
Nüüd uorr amooris.

A. Jürisjõn,
Värnum.
Sõjaväljal.

Oswald Krus,
velster Tallinnast.
Tegewas sõjaväes.

Anton Kink,
Udewalt. Auugustikuul
teadmata kadunud.

Eduard Esbernõshew.
Tegewas sõjaväes.

Austaw Weidemann.
Võtte tr.
Saksamaal wangis.

dis atende eest raudvõresi ära murda, aga asjata. Muud riista polnud temal ka käepärast, kui ainult käärid.

Siiski, tublid Belgia käärid võivad ka kange tahtmise juures päris tubliks kangiks muutuda, seda enam veel, kui ukse ees ainult odav Saksamaa lukk on. Ta pistis kääriterad ukse luku keele wahle ja kangutas. Lukk lõhkas ja oli lahti. Noor neiu oli waba, aga kus oli isa?

Sanna käis ettevaatlikult kõik toad läbi, ei olnud inimesehingegi näha. Ta võttis puhwetikapi pealt kannust kofku mäsferdud dokumendi, pani ta kleidi taskusse, läks talli, pani hobuse sadulasse ja kihutas Richardile jälgimööda järele.

Sellel ajal tuli Franz koju tagasi. Ta nägi, kudas Kreebfi tütar wõstastikku kadus.

Franz otsis wanamehe üles ja rääkis sellele kohe, mis juhtunud oli.

Kreeb läks kohe paberisi otsima, leidis aga muidugi tühja kruusi eest, dokument oli läinud. Wanamees kukkus sõimama ja kästis filmapill Franzil tüdrukut tagasi tuua, olgu mis hinna eest tahes.

"Aga annate teie mulle Sanna naiseks?" küsis Franz.

"Jah, aga ainult selle tingimiseaga, et sa ta taltsaks teed. Aga nüüd on peaaft, too ta ühes dokumendiga tagasi."

"Tubli," ütles Franz ja kihutas ju minuti aja pärast õuest katja wälja.

Sanna oli hea ratsutaja ja temal oli tubli hobune, aga ta ei teadnud hästi teed polkowniku laagrisse. Ta tegi seal käänuft, kufi otsejoont oleks wõinud minna. Selle wastu teadis aga Franz wiimast kui pöõsast ja teerajalest, ja see awitas teda fuurveste tagaajamise juures, ehk küll Sanna juba kolm penikoormat temast ette oli jõudnud. Franz juba nägi tagaawetawat, kui juhtumine teda buuridega kokku saatis, kes alles natuke aja eest Richardi peale olid lastnud. Need buurid nägid kihutawat Sannat ja nad kihutasid te-

male suure kisa ja kāraga järele; asi oli selles, et kaks tükki nendest wana Kreebfiga riisus olid, riid oli jälle waieluses Jumala sõna põhjal sginenud, kihalt usuasjust oli tüli tõusnud. Kui Franz nende sekka jõudis, pöõrasid ratsanikud endi piisjotfad tema poole ja küsifid, kuhu Sanna kihutab. Seletus wõttis tüki aega, ning selle ajaga oli Sanna juba kuus penikoormat ette jõudnud.

Wiis penikoormat polkowniku laagrist eemal, filmas ta aajaja jälle oma ohwrit, tagasti waadates nägi Sanna ta teda, ning hobust uuele hoole ajades kihutas ta edasi.

Koit ilmus taewa serwale; rohelas walguis kadus, ilmus kollakas kuma, ning warsti hellis taewas roosa koit. Kapten Richard Brendi kästi toast wälja astuda, et otjust täide saata. Nõng liikus, waimulik eesotsfas. Tema kõri oli nii kinni litjutud, et palwefõnade asemel hoopis arusaamata sõnu pomises. Tema järel sammufid mõned ohwitserid, keda kohufetäitmine raskest ametift ei lastnud kõrwale hoida. Polkownikut ei olnud nendega; õõfel jättis ta pojaga jumalaga ja nüüd oigas ta kurbtufe pärast omas urtsitus. Kõik kurbwad wormiliklused saiwad täidetud, igatiis täitis enda peale pandud kohuft, südamas soowi kandes, ife hullamõistetetu asemel olla. Wana polkowniku poega maha lasta, Richardit, keda polgu pailast, sellepärast, et ta kedagit naruft naisterahwast ei tahtnud ära anda, kes teda warastas . . . Aga mis teha? . . . Diitfipilin! . . . Richardi juurde astus ohwitfer, rätif käes, et temal filmi kinni fiduda.

"Tänan, selftimees, pole waja — saan ilma selleta läbi," ütles hullamõistetetu.

Ohwitfer kirus ifeenda peale. "Ma olin sunnitud sulle keda pakkuma, Richard," ütles ta. "Sa tead seadust ja eeskirju!"

Waat, laagrisse kihutab suure kifaga, nagu arust ära — naisterahwas; ta wangub sadulas ja wehib kramplikult parema käega. Franz oli kolmandama pauguga teda haa-

Artur Plokmann,
Jamburist.
Segevass sõjaväes.

Woldemar Kotling,
Sallinnast.
Segevass sõjaväes.

Jaan Kuttal,
Saapsalu.
Segevass sõjaväes.

Jaan Esman,
Saapsalu.
Segevass sõjaväes.

Erich Dwaht,
Wihandimaalt.
Satsamaal wangis.

Seisawad: **Roman Knoll,** Tartust; **Lanel Sojmann,** Wolmarist;
Erit Pirt, Tartust. Istuwad: **Rudolf Hermann,** Tartust;
August Seroll, Sallinnast; **Juhan Mikkeld,** Katwerekst; **Karel
Prom,** Sallinnast. Kõik sõjaväelast.

G. Gallert, Sallinnast; **J. Sihlan,** Märja-
maa Nurtust; **Waarman ja Tamberg,**
Lendurite bataljonist.

wanud, ära nähes, et ta enam laagrite lähemale ei wõinud minna. Inglise tunnimees kihutas aga Franzi peale paugu ja see langes läbilastud peaga."

"Kes see on? . . ."

"Waadake, huuri neiu!"

"Wiige mind kohe polkowniku juurde, ma tõin kapten Brendi käest ärawarastatud dokumendi! Ruttu . . . muidu ma kaotan wasti märkuse."

Noor neiu wiidi polkowniku urfiklusse. Värs terwe minut aega mööda, ennem kui ta aru sai, milles asti oli. Kõik ta arusaamine oli kui halwatud. Uga sõna „dokument“ elustas wana sõjameest, ning dokumenti nähes, sai ta paugu pealt endijeks terweks, tragiks ja arusaajaks ohwitseriks.

Salakuulajad.

Eestlase kiri sõjawäljalt.

Brægueses suures Europa sõjas, kus kõige uuemad tehnikalised ülesleidused tarwitusel on et oma wastast wõita, nagu ohulaewad, weelalused paadid, elektrimooluga traat-tõkked, kihtwised gaasid jne., näiks satkisel weelgi peale nende üks ülemoodi sõjariist olema, mis agarat tööd ja tähtsat oia sõjas kaasa teeb, ja see on 70-80-aastased raugad, kes sõjas salakuulaja oia etendawad, salamahti waenlase seljataha poewad ja kaalt wastase wõe suurust ja

waadates leiame sellest mnstast kogust 75-aastase wanakese, kes nuttes ja käpa filmade ees hoides, ilma haavamata maas lamask. Ta oli üleni mustas riides, ijegi nagu oli mustats määritud, mis hästi sügiste sõdega kokku käib. Saapad olid kaenlas ja talossid paljas jalas, wist sellepärast, et jalaastumine wõimalikult wähe kostaks. Päärnikott oli rihmaga wõöl, milles tütt sealihha ja leiba oli. Wanane oli ennast wist pikema reisu jaoks ettewalmistanud. Ülekuulamisel jutustas ta, et ta juba kauemat aega jakslaste teenistuses olla, ja nii mitugi korda meil wõõrsil käinud ja alati õnnelikult tagasi pääsenud. Nüüd oli tal ülesandeks järele waadata, kui palju meil metsas ratsawäge on, kuid langes lõhju. Siin seoti tal filmad kinni ja saadeti püsside wahel ülemuse ette, kus teda arwatawaste raste karistus ootab.

Teine sarnane juhtumine oli polgu staabis, mis sõjalinist umbes 6 wersta eemal on. Araldhutat külast, kust sõjamaru üle käinud, on ainult üks kahelordne maja terweks jäänud, mille alumistes ruumides hobused asufid, kuna teine kord araldhutat tühi seisis. Igal õhtul määrasid lähedal elutsewad soldatid katuse serwa alt suitsu wälja t lewat, mis kahtlusi hakkas aratama. Teatati asjalooft üleumisele ja mindigi waatama, mis see kahtlane suits tähendab. Ettevaatlikult ülesse minnes nägid nad ühte halli, habemese kaswanud, wanameest nurgas istuwat, ja ise kõwaste telefonil tallal töötawat. Meid nähes kargas ta nurgast püsti ja karjus: „Urge laske, ärge laske!“

Ülekuulamisel rääkis ta: kui jakslasted kats kuud tagasi siit külast wälja pehseti, jätanud nad teda siia, et wastase wägede suurusel telefoni kaudu teatada, ja lubanud siis nõbala aja pärast jälle tagasi tulla ja temale head hindamaatsta. Kuid nüüd on 2 kuud möödas ja jakslast pole ikka weel näha. Wiimajal ajal hakanud teda janu ja külmad sügise ilmad piinama, mida ta wälja ei wõinud kannatada. Siis teinud ta paaril õhtul tule ülesse, mis teda ka ära andis. Telefon läinud nõbalapäewad tagasi ritte, nii et ta omadega enam ühendust pidada ei saanud.

Wanale saadeti püsside wahel staabi. Sarnased raudgad, kes meil oma eluwäsimust loojal kerisel mööda saadawad, pakub jakslane hea hinna eest omale ja seab jala-kuulajaks. Waat' nii töötab Saksamaa!

Robert Masing.

Seal, kus ainult sõjariistadel hääleõigus on.

Wootele Meeskäpp.

Kohutaw päew, jalanga taganemine.

XV.

„R. Külast pahemal pool läks meie suurükimees- tel korda suuremat Saksa helgiwiskajat purustada, ja et meie seekord luuramas olime, märkasime, et see apardus jakslaste seas segadust sünnitas, lähineime meie neile. Tungisime nende kaewikutesse, ajasime neist waenlased, kes jurma ei saanud, põgenema, wõtsime ühest miinigalleriist 20 puuda õunamüüri kaasa, panime nende kaewikutesse tügera ääsi ning purustasime tema inseneritööd täieste. Waenlane wõttis selle peale, kui ta ennast kogunud oli, kallaletungimise ette, kuid löödi meie poolt tagasi, ilma et meil peale midne haawatu mid kaotusi oleks olnud. Dme- tum oli aga ühest meie roodust wäljasaadetud luurajate lugu. Nad jattusid jakslaste lähedale ja, kui harjumata luurajad, teiste wastu warustamata, sai nende seast waen- lase pommide läbi 18 isikut haawata, 1 rastele.“

1. juuli. Päew on wahel päikepaisteline, wahel sumpas, tibab wahel udutaolist wihma sadada. See tänane päew on haruldaselt pikk. Igarwitu taoline. Ka posti ei saanud meie täna aga saa ka wist nii pea, enne kui lood korralikumats muutuvad. Ümberringi on surmawaitus -- ei paugn püis, ei rõhi juurtükk, ainult aeroplanid wu- rusewad õhus. See waitus on aga õudne, rufuw, ijegi

piinaw. Sõda walutab, hinges on rahutus ja närwides lõpmata karsitus. Wist ei tähenda see waitus head. — Ja mitte mina ühinda ei tunne sarnast patitsewat tundmust, jeda kurdarab ka kõik teised. Weel suuremaks muutub see igarwus, kui lõuna ajal meilt meie ülemus, noor, 19-aast. alamleitnant R.

lahkub, jeda kuwenda roodu üle- maks määrati. Wiimati jõuab õhtu — ka sõõgiisu on ka- dunud. Et kellegil und ilma ei tule, wõtab ülemuse ajeta- tija alamlipnik G. luuletöö ja loeb jeda kõigile kuul- dawalt ette. Kuigi lugu juba pea lapsepõlwest paljudele tutaw on, hurwitab ta meid siiski.

Õõsel kella 12 ajal ajun ma wahikorda. Taewas on patkus pilwes, sajab jämedat wihma. Dö on nii pime, et jammu peale teist näha ei wõdi. Kus nagu õudne tund- mus rinda. Ma keeran ühe mahorka jupi teise järele ja imen jeda, kuna suitsu ahneft õõ pimedusesse pahwin. Kella kolme ajal löõb ilm selgemaks, hakkab päerawalgus ilmu- ma. Ma aratan seltsimeest, et ta mind wahikorra waheta- taks. Ta on aga raste unega, kirub ja wannub ja ei tõu- jegi. „Dn noor inimene, las' puhkab,“ lõnan ma endamisi ja jatkan wahikorda.

Pea hakkas meist pahemal pool, meie neljanda batal- joni kohal tuleandmine. Wahelst pooltunnise tuleandmise järele waitifid suurükid ning nüüd hakkasid püssid ja ku- lipildujad tina sülgama. Kõhe join aru, et waenlane üle P. jde on astunud ja peale tungib. Pealetungimine ei lestinud aga kaua. Umbes tunni aja pärast waitis seal kõik. Kumb siin wõitjaks jäi, kas meie wõdi nemad, ei tead- nud ma aimata.

Nüüd algas waenlane meie peale rastele suurükidest tuld andma. — See on hirmus ja kohutaw see 2. juuli. Ei leia sõnu, millega jeda pörgut, mis täna sünnis, kirjeldada. Wanemad mehed, kes Krakowi ja Lowitsja ägedamates la- hingutes on wõidelnud, kes Wene-Jaapani sõja koleduft on tunnud, kes Warsjawi all „Konoplinsky“ hiies hirmsa tule all olnud, ütlewad, et nad sarnast kolebat tuleandmist weel näinud ei ole. Kõlmeft küljest wõtsid waenlased meid oma- jalangadena ülesseatud sõjariistadel rittule alla. Täna tarwitas waenlane ainult oma rasteleid wäljasuurükka. Meie kaewikutes, kuhu ta märkitrehwawalt tabas, keefi- wad liiw ja palgid. Asjade koid, supikatlad, pefu- kotid, purustatud lehaofad ja terwed inimese lehad paisati kõrgele õhtu. Lõuna ajaks oli hiiglamets nagu maa pealt pühitud, ainult hirmus rifu ja raiesitil seal, kus ilus mets lohtawalt mühas. Meie kaewikute esimesel liinil on ühine wäga, ja kaewikud ise tuletawad mitme wersta pikkust ühifit hauda meelde.

Nüüd hakkasid jakslasted hiiglarwadadena ja kolonnedena peale tormama. Kui ka meie kaotused dige tõõised on —

on jakslaste kaotused mitmewõrra suuremad. Ja see on ka arusaadaw, kes peale tormab, kaotab rohkem inimesi. Üks waenlase staabi kirjutaja, kes, nagu ta ise teatab, sellepärast wangi andnud, et suurema summa oma hoole alla antud raha ära raiskanud, seletas, et esimesel päewal „R. Kõla all jakslasted tapetuna 3451 meest kaot- tanud, haawatute arw olla umbes 2 korda nii suur. Ja see on meile wõiduts. Tapmine täna, nii siin kui ka seal- pool oli wõrdlemata werine ja äge. Surm pidas siin jälle hiiglawat lõikust. Hiigla ülejõu, kuigi joobnud ülejõu eest, olime summitud taganema. Wul oli wõimalik näha, kudas nad lähinefid — tuigerdades ja waarudes. Kirwestega raiufid nad meie traataedu ja trampifid jallega. Igal ühel oli 3—4 käsigranati kaajas, mida nad meie kaewikute ette jõudes meile taela loopifid. Meie astusime täies kor- ras tagasi, ei jätanud ainult sõjariista maha, peale paari purustatud kuulipilduja. Isegi haawatuid jäi dige wähe jaatufe hooles. Meie tundfime, et taganemine mitte kaotus ei ole, et see ainult sõjapidamist pikendab — kord tuleb meil kõik need kohad jälle tagasi wõtta. Wiimase küla piifid meie kajaad põlema, et waenlane seal warju ei leiaks. Meie eesmärgiks oli enne aramääratud kohtadele R. äärde asumine,

(Järgneb.)

Sõja laul.

Bäew wajub õhtu taewas,
Head reiju temale!
Ja wiimjed kiired saadab
Weel lainte turjale.

Ma laman pajupõõsjas
Ja waatan jõe peal,
„San“^{*)} omad kiired lained,
Wiib merde puhkama.

Ta tõttab kiirel jooksul,
Tal nagu olets rutt,
Ei taktistada juuda
Teda üksti kivi-rühm.

Kurb waitus ümberherringi,
Ei liigu üksti leht,
Ka eemal männisalus
Ei laula üksti lind.

Jõe kõrgel kaldal küla
Dn waitne nagu surnd.
Ta waitjed lagund majad
Dn maha jäetud loit.

Seal eemal ükstil kiril
Peab tõstata kõrgele,
Ja mures warijebes
End heidab lainte peeglisje.

Ta kõrge torni kui nõtkuts
Ja näitaks kuhugi,
Ja nagu ahwardades
Ta kutsuks palwele.

Ma laman, hoian päässi
Ja õhtupalwet loen:
„Mind hoia, Jsa, täna,
Mind hoia homme ta!“

* * *

Ei waitus pole jäädaw,
Ei laua kesta ta,
Siin warsti paugud, müra —
Ja kuulid lendawad.

Siin walgub fähwatawad
Õht taewas selge küll,
Ja piinlik waitus muutund
Dn pörgutäraks nüüd.

See ükstil männisalu
Nüüd põleb, kohab, keeb,
Tal nagu hirmus walu
Teda rahutumaks teeb.

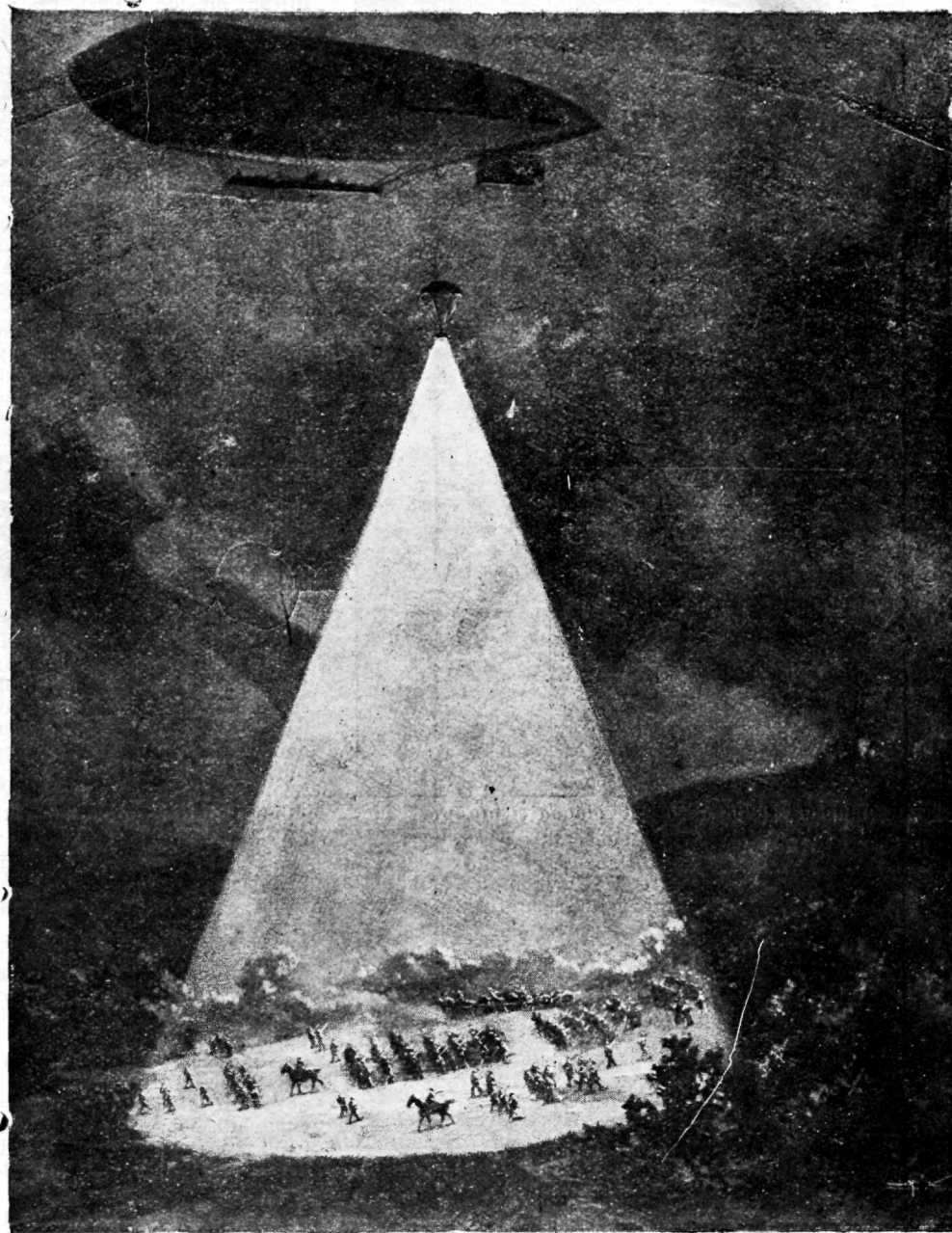
„San“ kiiremalt weel tõttab,
Ta werest punane,
Kõng lainte turjal kannab
Nii mitut Gesti meest.

Baat paadi järel liigub
Kra, kaldalt eemale,
Ja kiirel jooksul tõttwad
Rad teise kaldasje.

Järjest uued salgad saadab
Wali käsl, toob mehed ülesje,
Kuid paljud külmad lehad
„San“ kannab kaugele.

* * *

*) „San“ on jõgi Galitsias.

Zangewarju abil zeppelinini külge kinnitatud helgiheitja walgustab wägede liikumist.

Ei pääse häwitusest mahajäetud küla,
Ei pajupõõsjas terweks jää,
Mu wiimne lootus: kõrge kiril —
Ja temagi seal puruks waob.

Mul tuleb meele isa talu
Ja minu kallid kodumaa,
Meel lähed röömsjaks, süda rahul
Teil saadan wiimjeid terwisid.

Ma soowin, et ei leinaks kallim,
Ei walaks mitte pisaraid,
Ma laman rahus, töö on tehtud,
Mul pole enam tarwis muud.

Meid saatis teijer, meie isa,
Meid saatis kohus, au.
Meid saatis ifamaa ja rahwas,
Meid saatis Tallinn Juulikuus.

Sani ääres Austrias 21. septembril 1914. aastal.

Johannes Ströme.
(haawatud sõjamees).

„Alfred, aga kas sa pühadeks ka midagi waestele andsid?“

„Mina? Aga kuida midu! Uue aasta võsel palusid kolm waest pimedas põikuisitas minu kasukat — ja, mis sa arwad — ma ei andnud neile mitte ainult kasuka, waid ka uuri, raha ja kõik!“

Ruidas ma ennast arstisin.

Ma olin, Jumal tänatud, nii terve ja erk nagu kala wees, kui ma ühel päewal ühe tuttawaga kokku puutusin, keda ma kaua näinud ei olnud. Ta lõi imestades käed üle pea kokku ja lausus: „Olete teie aga paksuks läinud! Teie istute wististe liiga palju! Teie peate rohkem liikuma! Kas teie siis jalgrattaga ei sõida?“

„Ei.“

Minu tuttaw kehitas kaastundlikult õlanulle: „Ja — hm — siis! Mina olin enesele kahe nädala eest jalgratta. Seidel ja Naumann — väga hea ratas. Sellest ajast saadik tunnen ma enda tä'este terve olewat. Teie peaksite ka pisut oma terwise eest hoolitsema. Hüvasti! Jällenägemiseni!“

Järeilmõteldes sommusin ma edasi, wabest salaja üht pikku Wiru uulitsa kaupluste waateakende peale saates, millest minu möödarändawa kuju profiil mulle wastu peegelnest. Tõeste, mehel oli õigus. Minu nooreea aastate saladus oli kadunud ja minu keha õige tüsedaks muutunud.

Et selles alaline istumine süüdi oli, selle juures ei ka helnud ma enam sugugi. Ja kuida leiab niisugune inimene, kes ennast kirjatoõga elatab, enesele aega jalutamiseks? Kirjutamise juures peab ju kahjuks istuma. Ja sealjuures mindakse paksuks, wanaks ja nukraks. Olse kohtaw! Uulitsapühkijaks ja kiwisõhkujaks olla on palju parem!

Aga, arutafin ma oma ette edasi, oma terwise eest hoolitseeda on iga inimese kõige ülem kohus. Loobetawaste ei tulnud ho'atus mitte liiga hilja. Ma pean tõeste oma terwise eest pisut hoolt kandma.

Juba teisel päewal läksin ma Nikolai kaubamajasse ja olin enesele jalgratta. Nädalise õppimise ja harjutamise järele olin ma õige tub.iks rattasõitjaks saanud. Ma sõitsin igale poole: Piritale, Kosele, Nõmmele; igas elawamas kohas nähti mind minu terashobusega ringi kihurawat ja ma olin üliõnnelik, et minu tuttau mind õigese teele oli juhtinud.

„Sei! See kinni!“ hüüdis ühel hommikul tuttau hääl minu selja taga, kui ma parajaste kitsast Runne uulitsast läbi sõitsin. Et ma hüüdas oma wana tuttavat wõdrastemajapidajat ära tundsin, pidafin ma kohe kinni ja kargasin sadulast maha.

„Noh, kas sa oma terwiseft siis sugugi ei hooli, et sa juba jalgrattaga sõidad? Kas sa ei tea, kui kahjulik see terwisele on?“ küsis wõdrastemajapidaja.

„R—ah—ju—lit?“ küsisin ma kogeldades ja raskelt hinge tõmmates, „hoopis ümberpöördukt, see karastab terwist —“

„Ja, niikaua kui sa lord südamerabanduse saad,“ lisas wõdrastemaja idaja muneledes juurde.

„Südamerabanduse?! Oled sa hull?“ hüüdsin ma hirmuga higi otjaesistelt pühtides.

„Ja muidugi. Kas sa ei ole lugenud, mis arstid rattasõitniste üle kirjutawad? Nii ja niipalju protsenti kõikidest jalgrattasõitjatest läheb just südamehaiguse pärast hauda. Et mina tarwitan hoopis teist rawitsemise wiisi!“ Sealjuures tähendas ta oma kaenla all olewa paki peale, millest üks lina ja kare rätik välja paisiswad. „Mina käin nüüd Kadrioru merewannides suplemas. Kes pisut oma terwise eest hoolt tahab kanda, peab igapäew weerand tunni suplema. See on ainuke abinõu, mis ihu ja waimu wärskendab. Kõik teised rawitsemise wiisid on terwisele ainult kahjulikud!“

Ma olin sellest teatest ja ettekujutuseft nii kofkunud, et ma enam rattale ei julenud istuda, waid selle, — aegajalt kätt floppiva südame peale surudes, — oma kõrwal koju weeretafin ja rattasõiduga igaweste jumalaga jätsin.

„Kes pisut oma terwise eest hoolt tahab kanda, peab igapäew weerandtundi suplema.“ See wõib küll tõsi olla. Kehaline liikutus, mis ihu ja waimu wärskendab. Üsna õige. Sealjuures ei tarwitsa sugugi kahelda. Seda, mis ma rattasõitmisega oma terwise wastu patustanud, on ehk wõimalik hoolsa rawitsemisega jälle heats teha. Weerandtunni ajemel tahan ma kohe terve tunni selle jaoks ohwerdada.

Ma läksin suplemas. Aga mulle näis, et minu südamehaigus ka kõige korralikuma igapäewase suplemise läbi paraneda ei tahtnud. Kolme nädala pärast tundsin ma enda nii haige olewat kui kunagi ennemalt. Ka olin ma sealjuures wististe tuuletõmbusele ohwriks langenud, sest ma ei saanud hirmjast jooksu walust, mis ma jalgades tundsin, enam sugugi lahti.

Sel ajal juhtus keegi tuttau Soomest tagasi tulema, kes ühes sealses sanatoriumis rawitsemise all oli olnud. Kui ma talle oma häda kaebafin, seletas ta mulle, et suplemine terwisele just kõige kahjulikum olewat. Wee läbi lootawat weri oma soojuse, sellele järgneda üleüldine kehahõratus, millele kurti tiiftusehaigus lõppu teewat. Wefti olla küll ainukene abinõu, mis inimese terweks tegewat, aga seda tulla hoopis teisel teel, nimelt Kneippi õpetuse järele tarwitusele wõtta. Kui ma oma jooksuwaiguseft lahti saada tahtwat, siis soowitawat ta mulle kõigepealt dusch — külma wee üle kallamisft, sealjuures pidawat ma enesele iga õhtu enne magamaminemist märjad sulad jalga tõmbama, ilma milleta radikalne weearstimine mitte täiusle ei pääsewat.

Ma tänafin Loojat, et ta mulle weel õigel ajal selle Kneippi jüngri abiks oli saatnud. Kohe järgmisel hommikul läksin ma „Prowodniku“ kauplusesse ja olin enesele gummi priftitoru, mille ma taewast saadetud sõbra õpetuse järele kõõi weekraani külge kinnitafin. Sga hommiku lastin ma omale üle kogu keha küllma wett peale woolata, ja et ma

iga õhtu enne magaminemist märjad sulad jalga tõmbasin, siis wiibisin ma õõfetel kõige üllatawamas unenägu-riigis: ma rändasin palja jalu mööda niiskeid heinamaid, olin soodesse ja rabadesse ära ektinud ja hingasin hommikul jälle kergemalt kui ma enda woodis leidisin olewat.

Kahelja päewa pärast sain ma niisuguse nohu, et enam filmi lahti teha ei wõinud, kusjuures ma ka sedawõrd häälest ära olin, et keegi tutaw minu rääkimist juba wäikse tatfi koera haukumisega wõrdlema hakkas. Jooksuwa oli küll sel puhul jalgadest kadunud, oli aga selle asemel kogu kehast laiali lagunenud, nii et ma enesel enam ühtegi terwet kohta teha külljes ei teadnud olewat.

„Jumala pärast, mis on siis teiega juhtunud?“ küsis mult keegi tutaw, kes Harju uulitsal puuwillase pesuga kauples, wäga kaastundmust awaldawa näoilmega.

Ma seletasin sellele ofawõttlikule mehele oma asjalugu.

See raputas kahtlust äratawalt peaga. „Ai, ai, ai, siis on teid hoopis waleetele juhitud. Keegi minu sõpradest sai niisugusest rohtsemisest niisuguse liikmejooksuwa, millest ta enam enne surma lahti ei saa. Olge mõistlik ja ärge seda enam tehke! Kogu see weearstimine on ainult pettus. Minu abinõu niisuguse haiguse vastu on puuwillane pesu. Teie ei saa oma jooksuwa haigusest enne lahti, kui teie mitte Normal-puuwillaseid-särka ei kannate. Uskuge mind! See suurendab ihunaha tugewust, mis külmawee tarwituse tagajärjel täieste ära halwatud on. Peale selle soowitsin teid taimetoitlaseks hakata. Loomade furnukehad, mida söögiks tarwitatakse, kihwitawad ainult werd, see on päewafelge!“

Ma kirjutasin kõige jämedamate sõnadega Soomesti ilmunud Knippi jüngerit, ofsin oma äriõbralt terwe tofina puuwillaseid normal-särka, läksin koju ja ütlesin oma naisele, et ta tulewikus ainult riisist, maisist, kartulitest, tatratangudest ja munadest mulle toitu wõib walmistada, lihakarani ei tohtiwat ta enam oma nägugi näidata, aga selle asemel peab ta turult kõit porgandid, kapsad ja sibulad üles ostma, et nendest kunagi puudus kätte ei tule.

Kui ma kuu aja pärast ennast wäljanäituse platfi lähedal automa-kaalul kaaluda lasin, sain ma pileti, mille peale märgitud oli: 4 puuda 20 naela. Minu kuuepuudastest leharastusest oli ühe kuu jooksul poolteist puuda kaduma läinud.

„Noh? Kui palju teie weel kaalute?“ küsis mult keegi lõbus wanaherra, kes parajaste mööda läks. Kui ma ei eksi, siis olin ma temaga kord kufagil seltsimajas ühe laua ääres istunud. „Mis? Teie kehajuuruse juures ainult 4 puuda 20 naela. Kui teie weel kümme naela kergemaks jääte, siis wõite selle ilma eluga jumalaga jätta!“

„Mis!“ küsisin ma jahmatades ja wärisedes.

„Noh, kui teie mind ei usu, siis wõite arstilt selle üle järele küsida. Küll teie siis kuulete, et mul õigus on. Beefsteaki süüa, armas sõber, see kannab jõudu! Beefsteaki!“

„Ja,“ wastasin mina, „ma olen ju taimetoitlane.“

Õhufu wanaherra nägu muutus järsku tõsiseks. „Kas teie siis ei tea, et iga taimetoitlane weseoonte lubjanemist põeb, mis wiimaks tema eluküünla kustutab?“

„Weseoonte lubjanemine?“

„Ja muidugi. Pikkamisi aga kindlalt! Pilseneri õlu ja beefsteak on toiduainetest kõige toitwamad. Weri ja alkohol on nimelt see, mida inimese organismus tarwitab. Muidugi ainult niisugusel korral, kui sealjuures ka terwisekohaselt elatakse. Waadake näituseks mind. Ma käin juba teist nädalat iga õhtu jõukarastajate seltsis turnimas ja pommisti tõstmas. Sellest paremat ei ole enam midagi. Ma soowitaksin ka teile sada, kui see mitte hilja ei ole! Neli puuda katsükimmed naela! Noh, ma tänan!“

Nüüd tuli mul meelde, et ma korra midagi sellesarnast sellati „Terwisepõetusest“ lugenud olin. Weseoonte lubjanemine! Siinuhigi ajus mu otfaesisele. Waata, misuguseks minu haigus oli kujunenud. Jah, nüüd tundsin ma tõeste, et minu kehas kurnaw ja surmatooja haigus peitfies, mis küll pikkamisi aga kindlalt oma häwitusetööd tegi. Siinmus ja kohutaw! Wiimaste kuude wahelduwad arstimised ja rohtsemised olid minu üleüldist kehajõudu märksalt kahandanud. Ma pidin tingimata midagi oma terwise heats tegema. Mis lõbusa wanaherra terwist oli parandanud, pidi ju ka minu terwise peale head mõju awaldama.

Ei kumbagit.

I. sõber: „Aga, Johann! Kudas siis nii? Nüüd, kui kellner arwe toob, ütled sa, et sul raba maksmiseks ei ole, aga kui me restorani tulime, kiitsid enesel raha kui raba olewat?“

II. sõber: „So! — On mul siis ehk raba?“

I. sõber: „Ei!“

II. sõber: „Noh, siis on ju asi korras!“

Kõik taimetoitlased, mis ma enesele wiimajel ajal suurel hulgal kofku olin ostnud, käskisin ma wiibimata kõit ära häwitada, ja lihuniuga, kellelt ma ennemalt liha olin ostnud, sain ma jälle suureks sõbraks. Jõukarastajate seltsi tegewus waimustas mind sedawõrd, et ma kohe selle seltsi liikmeks hakkasin ja oma liikmemaksu korraga kolme aasta eest ette maksin. Nüüd hakkasin ma iga õhtu pommistid tõstma, selle juures pistsin ma õige tubliste pitsi ja keerasin igapäew oma terwe tofina Satu õlut kinni.

„Ma tunnen seda,“ ütles mulle keegi tutaw kaupmees halwakspeidawalt. „Eihaste karasamine on ju küll õige hea, aga kui niisugust õhtu sealjuures linnises saalis sisse hingama peab, noh, ma tahaks seda batfillustearwu beameelega teada saada, mida teie iga õhtu kõhtu neelate. Kui teie oma haigusest paraneda tahate, siis peate joomisega wäga ettewaatlik olema. Söögi juures ei tohi teie midagi juua, ei õlu ega wett. Rohwi ülepea mitte. Kõit teised arstimise-wiisid on ainult lollus. Nõnda teen ma juba neljat päewa ja tunnen enda haruldajelt terwe olewat.“

Mõte batfilluste peale oli nii hirmus, et ma oma kolme aasta eest ettematstud liikmemaksu peale käega löin ja jõukarastajate seltsis enam oma nägu ei näitanud. Et ma enda haigema tundsin olewat kui kunagi eum, siis ei joonud ma kahelja päewa mitte tilkagi, ei õlu ega wett. Peale selle sain ma aga jälle selle kaupmehega kofku ja ta seletas mulle nüüd, et niisugune karstus kuhugile ei kõlbawat, sest inimese organismus, mis ilma niiskufeta sugugi läbi ei saawat, wõib niisuguse arstimise tagajärjel hoopis nõrgaks jääda. Ta rawitfewat ennast nüüd sidrunimahlega ja olewat arusaamisele tulnud, et see ofse imet tegewat, ja ka kõige pöduram inimene, kes seda korralikult tarwitawat, täieste terweks wõiwat saada. Peale selle olewat ta ka normal-puuwillase pesu kandmisest, mida keegi lollpea talle soowitanud, loobunud ja kandwat eilaseft päewast peale ainult linaseid särka ja tunda enda nüüd täieste terwe olewat.

Et minu organismuse mehanismus täieste rikkes oli, selle juures ei kahelnud ma enam sugugi. Ma wärisefin, kui ma selle peale mõtlesin, et ma mitte ainult rattafõitmisega südamehaigeks ei olnud jäänud, waid ka suplemise läbi oma were joojuse olin kaotanud, millele paratamatalt lähemal ajal tiifitus pidi järgnema. Weearstimisega olin ma endale liikmejooksuwa külge soetanud, normal-pesu kandmisega keha ära hellitanud, lihaföömisega were ära mürgitanud, taimetoiduga weseoonte lubjanemise saanud, turnimisega mitu miljardi batfilluseid kõhtu neelanud ja äärmise kainusega oma kehale mitte tarwilikku niiskust annud, mis läbi kõit mahlad minu lihastes ära kuiwafid. Ma olin oma terwise vastu hirmfaste patustanud. Nüüd ehk mitte iialgi! Waja päästa, mis weel võimalik on. Ma wahetasin kohe pesu ja tellisin enesele ühe kasti sidrunit.

Esimesel päeval, nõnda õpetas kaupmees, pidin ma kahe sõbruni mahla ära tarvitama, järgmisel päeval nelja, siis kuue ja nõnda edasi kuni kolmekümneni, ja siis jälle tagasi kuni kaheni.

Esimene klaasitäis sõbrunimahla oli küll pisut hapu, aga maitstes siiski väga hästi.

Teise ja kolmanda klaasi järele andis enuast werepuhastus juba õige mõjurikkalt tunda.

Viimendama klaasi tühjendamise juures oli mul tundmus suus, nagu oleks mulle sunniviisil kastor-õli sisse pumbatud.

Seitsmendama klaasi lühjaks joomise järele tundsin ma kogu kehas külmavärinat ja olin sunnitud pooleks tunniks sooja vaiba sisse mäsistult sohva peale heitma.

Rahetsejandama klaasi juures oli mul tundmus, nagu ripuksid minu pealmised hambad üle alumise moka, kuna aga alumised hambad üle pealmise näisid kasvanud olewat.

Üheteistkümnendama klaasi juures ei juutnud ma enuast aga enam taltsutada ja kirusin tahtmatalt: „Püüi kurat!

Selle patustamise eest nägin ma aga kiinnendama klaasi juures nagu deliriumihaige wana sarwikut, kes minu hingetõrri kinni tahtis pigistada, ja ma weel õnne kombel lämmastufesurmast pääsesin.

Üheteiskümneandama klaasi juures jäin ma külm-tõbesse haigeks.

Raheteistkümnendama päeval olin ma nii nõrk, et minu perenaine klaasi juu juurde pidi tõstma, kuna aga kolmeteistkümnendama päeval niisugune wastumõju enuast tunda andis, et ma klaasi ühes kogu sisuga wastu seinu puruks wistaksin.

Eht ma küll weel kolmekümneandama sõbrunini ei olnud jõudnud ja arstimise pooleli jätsin, oli selle tagajärg otse illataw. Seft peale selle kui ma umbes kolme nädala jooksul sõbrunihappe maitsemise tagajärgedest jälle toibunud olin, tundsin ma enda jälle niisama terve olewat, nagu ennemalt, ja olen sellena ka tänaseni jäänd, eht ma küll sellest pühalikust töotusest, mis ma wiimase arstimise järele enesele a nõdsin, wääramata kinni olen pidanud, nimelt: kogu sellel ajal, mis mulle weel siin ilmas elada on antud, ei taha enam oma terwise eest hoolt kanda!

„Vox“.

Matši kratt.

See oli juba uuel aastal. Nääri külmade ja tuiskude pärast, mis Tallinna kirkadki seisima pannud, oli Mats oma korda juba eila wiimased puuhalud ahju pannud ja istus nüüd külmas toas, hambaid lõgistades. Istus, ja korutas kurbi mõtteid. . . Püüsihirm oli küll kõwaste ümber kõhu tõmmatud, siiski oli sõõmaiju hirmus kange.

Piinles ja wireles õõ läbi, lõi rusikaga wastu lauda ja ütles: „Ei aita, müüin hinge kuradile, teen krati, muidu enam kudagi läbi ei saa!“ — Pani müüsi pähe, tõmbas üle kõrwade ja läks Seamae rabasse sortsi juurde.

Tuisk mõllas, pime oli nii et sõrmegi filma ette ei näe, tuul hulus ja wihjises, nagu „Estonia“ teatris „Elina“ surma etenduse puhul.

Ja külm! Näpistas kord üht põske, siis teist, ka nina, lipsatas krae wahelt sisse, tungis nagu jooksutraawi mööda püüsiäärest ülesse. Aga Mats lasi ülemiste mäel „suslaga“ wõidu sõrki ja jõudiski terve nahaga sortsi juurde.

Näeb, sortsil terve rida denaturati pudelisi laual ja pada keeb lõulal.

Mats kumardas ja teretas:

„Jõudu tööle!“

Sorts tõmbas enese kõssi, waatas wilksti üle õla tulija peale, sülitas südametäiega ja torises:

„Wõtaks sind sarwiline! Mis sa ehmatad? Mõtlesin juba, et „kalott“ tuleb?“

„Wõi sinusugune wägew mees siis ka politseit kardab?“

„Karta, nüüd suurt ei karda, aga põletispiituse puhastamise juures peab alati ettevaatlik olema. Mis asja sul siis oli? Tahad pooletoopi? Aga alla kimmēt rubla ma küll anda ei wõi.“

Mats tegi magushapu näo ja lausus:

„Tahan kratti teha. Aga kuidas teha. Sina oled ainuke, kes seda asja tunneb. Tead ifegi.“

„Kratti tahad? Wõta wiht, millega kolm neitsit Nääri laupäeval enne kulelauu wihelnud, mähi selle koti sisse, millega linnawalitsus Kilulinna elanikkudele jõuluks saiajahu lõi, pea asemele aga pane kapsapea. Tapa must kull ära ja mine keldrisse. Pööra näoga pahema nurga poole, piserda kufewerd wiha peale ja hiiia kolm korda. Siis on kratt walmis. Minult pea meeles, et temale alati pead tööd andma. Ei ole sul enam temale tööd anda, kätistab su ära.“

„Aga kuidas hiiida?“

„Nii kuidas tahad. Kas Atsiks wõi Jütiks.“

Ütles Mats aitäh, läks, warastas naabrilt musta kufe õrrelt ja tegi lõik nii, nagu sorts juhatanud. Hiiudis esimest korda, kratt ei wastanud, hiiudis teist korda, ka asjata, aga kui kolmandat korda hiiitas:

„Ats!“

Seal hakkas nurlas kohisema ja wuhisema, wiht paisus ligi laeni, kapsapea oli kadunud — ja suur elaw kratt seisfis Matši ees.

„Ma olen siin,“ hirnus ta nagu hobune, „anna tööd.“

Wõigasti häält kuuldes lõid Matši federluud wariwema ja lõik tarkus kadus korraga peast.

„Anna tööd,“ ja haarab oma karwaste käppadega Matši poole.

„Too mulle koorm puud, waat tuleõli, puud suhturt ja saiajahu.“

Wawalt jõudis Mats keldrist tuppa minna, waatab: lõik tellitud kaup laua peal, kratt aga ronib ahjust wälja ja uriseb:

„Anna tööd.“

Kohmetas Mats, mõtted sibasid siia ja sinna:

„Wuretse mulle tünder kuldraha.“

Ei saanud ringigi weel waadata, kui rahatünder juba põrandal keerles.

Mats imestas, oli rõõmus ja ei olnud ka rõõmus. Etiga wäle oli kratt.

See aga jälle:

„Anna tööd.“

Mats mõistis, et kui kratti tiisjata ei saa, siis see tema ära kätistab.

„Sulata lumi ära,“ ütles, „pane õffel päike paistma!“

„Istus ise akna alla.“

Waatab, — lumi julab. *Weeloikudes hakkasid kewadise päikese kiired wirwendama, ja katustelt tilkus. Kõik jooksid uulitsjale, imestasid, lõid käsa kokku: „Mis see ilma-time tähendab? Kalwel kewade, õffel paistab päike.“

Mats aga ehmatas ja kullus selili woodisse. Tundis, et nüüd kurat hinge järele tuleb.

Nii ka oligi. Krati nõgine pea ilmus ahju uksest wälja:

„Anna tööd.“

Ja äkki sähwatas mõte:

„See mul Kilulinna gaaswabriku tegewusest õige aru- anne kokku.“

Kratt lendas korstnast wälja, wuhisedes Kalaranna poole.

Õhtis ja soris seal paberisi, aga õiget aru ei saanud.

Kolm õõd ja kolm päewa tegi ta tööd. Siis sülitas, ajas gaaswabriku paha haisu täis, ilmus Matši juurde, ütles: „Sinu õnn!“ ja wajus maa alla.

See nõu. Ehituse-inshener: „Ma olen walmis teie maja ehitamist oma peale wõtma, kuid soowitan, et te plaani linna-insheneri poolt walmistada laseksite.“

Tellija: „Mis jaoks siis? Kas te ise ei wõi plaani walmistada?“

Ehituse-inshener: „Muidugi wõin. Kuid kui ma ise plaani teen, siis peame täpisealt uue ehituseaduse järele käima; walmistab aga linna-inshener plaani, wõime wana ehituse-eaduse järele ehitada, ja ülepea sedawiisi, kuidas meil odawam ja mõnusam tuleb. . .“

Austria sõjaväe ülemjuhataja foolaputtas.

Koolide wahel ajal jõulupühade puhul kogunud tüüki kolmkümmend koolipoissi kolkku, mõdetud jõululingiks saadud püssid, mõõgad, rewolvruid j. n. e. kätte, ning hakanud sõda mängima. Ühel pool olid austerlased, teiselpool wenelased.

Sakslast ei olnud, sest et ainusti poisid ei leidnud, kes ennast ka viieks minutiks sakslasjeks oleks lastnud nimetada.

Nagu oodatagi oli, said austerlased täielikult löödud, ja, oma väljapääsemata seisukorda nähes, pani Austria sõjaväe ülemjuhataja Üts Hattaja walge lippu lehwima ja andis ennast oma terve wäesalga ja sõjamoona wangi.

Kuid nagu sakslased tunagi, oli ka Austria feldmaršhal salakawal, ja, ennast wangi andes, lõi ta oma waenlasele-wenelasele sulenoaga käewarde . . .

Saawatud poisid wanemad saatsid „austerlase“ politseisse, kust see asi rahukohtuniku kätte arutada läheb.

Ütles.

„Seda asja ei tea usaldada,“ ütles pois, kui püüki-mõõtu pidi saama, „isa, pane esmalt lepp ära!“

„Külap ma oma woodi juba leian,“ ütles joobnud Mart, kui — sealauta läks.

„See on erapooletuse rikkumine,“ ütles kerjus, kui koer tal puurjalga hammustas.

„See ei läinud just üsna mõõda,“ ütles Hans, kui wibupüüsiist warblast lastis, aga wanaema filma trehwas.

„Minul on ükskõik, waene wõi rikas,“ ütles tofllane, „kui tal aga raha on.“

„Minu pojast peab adwokat saama,“ ütles talupoeg, „ta ei ole weel ainusti sõna tõtt rääkinud sellest saadit kui koolis käib.“

„See tuleb tõik harjumisest,“ ütles rätsep, kui oma pükste riidest tüüki ära warastas.

„See pole kuigi raste,“ ütles pagar, kui saia liiga lerge tegi.

„Minu teod käiwad minu järele,“ ütles potisepp, kui ahjuga ühes maha kukkus. —or.

Armastus talwel. Külmal jaanuari päewal istub armastajate paar Kadriorus kontsert-aias ees pingil.

„Oh, kui hea oleks, kui lumi meie jalgade ees sulaks,“ õhtab korraga peiu.

„Kas ja siis nii kangeste kewadet armastad?“ küsib neiu.

„Ei, aga ma kaotaksin praegu oma paberossi pitfi lume sisse!“

*

„Pea kinni! Miks sa, Karl, nii uhkelt oled läinud, aina woorimehega sõidad?“

„Konnan, Peeter. Eila õhtul lähinein Wiru uulitsal ühele õblilikule, ja temal pudenes tükk wärwi näo pealt — ja otse minu jala peale!“

Palwe. Munga juurde tuli tuttan külalisjeks. Lauale toodi teemafin, ja munk otsis wooditoti alt piiritusepudeli wälja.

Külalise teeklaasi walas ta piiritust peaaegu tilkhwäl, omale aga rohkeste, „ai-ai-ai“ hüüdes — otsetui oleks käsi kogemata wärisenud.

Neijanda teeklaasi juures ei kannatanud külaline enam wälja ja ütles wõõrustajale: „Isa Peeter, jaska mulle kah piiritust ai-ai-aiga!“

Praktika. „Mina, wenna, armastan rohkem peauulitsaid, kui kõrwalisi fortaid.“

„Mispärast?“

„Peauulitsal, kui joobnud peaga maha kukub, wiidatse kohe sooja putkaste, aga kõrwalisel uulitsal lama terve õõ, ja külm wõtab weel kõrwad ära.“

Rebane ja wares.

Õhimese järgu wõõrastemajas. Teener: „Tõuste ütles, herra, kell on juba ükssteist ja hommitusjõõl walmis.“

„Ma ei taha hommitust süüa.“

Teener: „Stkagi peate üles tõusma. . . Teie woodilinaši on sõõmajaali laudlinadeks tarwis.“

Berekonna komete pühadus. „Mispärast pehate oma poega alati, kui ta gümnaasiumist koolitunnistuse toob? Spib ta siis nii pahaste?“

„Ei sugugi, õpib üsna hästi. Aga ka mind pehketi iga kord, kui oma koolitunnistust kodu näitafin.“

Tulew õnn. „Teie soowite nähtawaste jeda noortmeest omale wäimehels? Kuid nii palju kui mina tähele pannud olen, ei sünni nende ijeloomud kuidagi kolkku.“

„Õfite, mu sõber. Ma olen juba mitu korda märlanud, et kui nad ütli jääwad, mõlemad ühel ajal aegutawad.“

Rah loomafaitje feltfi liige. „Mis teiega on, herra Kaseots?“

„Ah, tagufin praegu jalutustepi woorimehe selja wastu puruks.“

„Mispärast siis?“

„Tema, lontrus, idi hobust piitsfaga.“

Raupluses. „Kuulge, mis see on? Teie arwfim on harilikust ligi tollmaad lühem!“

„Kuid selle eest on ta tolliwõrd paksem. Teeb üks wälja.“

Käesolewa numriga on seinakalender 1916. a. peale kõigile lugejatele hinnata kaafas ja kaasaune „Stitlaste hümnused“ 1915. a. tellijatele.

Meie Matfi järgmine (75.) sõjanummer ilmub 23. jaanuaril.

„... Sest nemad ei tea, mis nemad teevad!”

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi” nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Доп. воен. цензурою. Востанов тоimetaja Jakob Jaakon. Väljaandja J. Rimi. R. Schiffer'i tütar, Tallinnas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR